

Напрямок 1. ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИЙ МЕХАНІЗМ, ПОДАТКОВА ТА ПЕНСІЙНА СИСТЕМИ ЯК СТРАТЕГІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Бутенко В.В.

кандидат економічних наук,
ст. викладач кафедри економічної теорії та
історії економічної думки

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ВЗАЄМОДІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ПОДОЛАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Сучасні умови господарювання, що характеризуються високим рівнем інтеграційних та глобалізаційних процесів, підтверджують значення функціонування ефективної податкової системи, яка б характеризувалася високою конкурентоспроможністю та сприяла формуванню позитивного іміджу країни у світовому економічному просторі. Стабільність такого розвитку економіки неможлива без постійного надходження фінансових ресурсів, що забезпечується банківськими установами. Податковий аспект присутній в будь-якому сегменті управління фінансами банку, впливає на всі ключові фінансові рішення. Тому система податкового регулювання є невід'ємною частиною системи регулювання банківської діяльності, враховуючи його цілі та завдання.

Проблему податкового регулювання банківської діяльності економісти досліджують від часу виникнення банківської системи. Значний внесок у розробку теорії податкового регулювання доходів банків здійснили: О.І. Барановський, П. Буряк, В. Геєць, А. Крисоватий, В. Мельник, В. Опарін, М. Савлук, А. Чухно, С. Юрій та інші.

Банківська система будь-якої країни – це унікальна система, що акумулюючи значні обсяги тимчасово вільних фінансових ресурсів держави, господарюючих суб'єктів і населення, перерозподіляє їх між тими суб'єктами фінансових відносин, які відчують тимчасовий дефіцит коштів і забезпечує таким чином процес постійного відтворення виробництва. Це свідчить про те, що банківська діяльність постійно супроводжується ризиками і має свої специфічні особливості. Зважаючи на це, певні особливості має і механізм оподаткування фінансово-господарської діяльності банків, хоча податкове регулювання здійснюється відповідно до законодавства, єдиного для всіх суб'єктів господарської діяльності, незалежно від форми власності і сфери діяльності [3].

Банки, будучи ключовою ланкою ринкової економіки, здійснюють фінансово-посередницькі операції між господарюючими суб'єктами, які надають фінансові ресурси, необхідні для розвитку виробництва, сприяють оптимізації розміщення грошових коштів. Важливу роль відіграють банки в

податковій діяльності держави [2].

В Законі України «Про банки і банківську діяльність» від 01.06.2010 N 2289-VI (зі змінами та доповненнями) банківська діяльність трактується як залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб [1].

Метою банківської діяльності, як і будь-яких інших комерційних підприємств є отримання прибутку, тому така діяльність підлягає оподаткуванню на загальних підставах згідно чинного законодавства. Однак існує суттєва відмінність у тому, що діяльність банківських установ постійно пов'язана зі значними ризиками, тому банківські операції оподатковуються як операції особливого виду.

До початку фінансово-економічної кризи інтенсивний розвиток банківської системи засвідчував високий рівень прибутковості банківського сектору, дохідність якого значно перевищувала дохідність сектору реальної економіки. В той же час рівень надходжень від оподаткування банківської діяльності становив мізерні показники. Останні роки банки відпрацювали з від'ємним фінансовим результатом, тобто зі збитками, через кризові події в економіці та прорахунки у діяльності самих банків, тому надходження коштів від оподаткування банківських установ до бюджету практично відсутні.

Крім того за період фінансово-економічної кризи кредитування комерційними банками реального сектору економіки було згорнуто, що негативно відбилося на вітчизняних підприємствах. В даному випадку банківські установи не виконують своєї однієї з основних функцій та покладеної на них місії - забезпечення стабільного розвитку економіки країни [3].

Розвиток банківської системи України та вдосконалення системи оподаткування її діяльності – це два паралельних і взаємопов'язаних шляхи. Активізація стимулюючої функції державного регулювання оподаткування банківських установ дасть можливість досягти значних успіхів щодо зменшення фінансового дисбалансу та стабілізації економіки в цілому.

Зростання надходжень від банківської діяльності у державний бюджет багато в чому залежить від дієвого податкового адміністрування, яке впливає саме на розмір сплачених податкових сум які надходять до бюджету держави шляхом сплати банками їхніх податкових зобов'язань. У сучасному стані ми бачимо тенденції зменшення обсягів сплати податку на прибуток з комерційних банків.

Основними причинами зменшення обсягів сплати податку на прибуток з комерційних банків були наступні:

- економічна та фінансова криза (починаючи з другої половини 2008 року по 2010 рік), наслідками якої стали значні збитки у діяльності банківської системи України;
- прийняття Закону України, який зобов'язав комерційні банки формувати страховий резерв та відносити його на валові витрати;
- ухилення банків від оподаткування внаслідок застосування схем

мінімізації прибутку;

- диспропорції в податковій системі України.

Таким чином, протягом останніх років частка податкових надходження від податку на прибуток комерційних банків до Державного бюджету України не перевищувала 6-8%. На думку деяких економістів, оподаткування банків є недостатнім. Протилежної думки дотримуються інші науковці, вважаючи, що податкове навантаження на банки має бути нижчим, оскільки подорожчання кредитів внаслідок збільшення податкового тиску на банки негативно відобразиться на виробничому секторі економіки [2].

В умовах потреби подолання в Україні негативних наслідків глобальної фінансової кризи зростає актуальність питань адаптації механізмів оподаткування банківської діяльності до світових стандартів і вимог. Вплив процесів інтеграції та фінансової глобалізації, а також специфіка соціально-економічних умов розвитку вітчизняної економіки, потребують теоретичного переосмислення й обґрунтування напрямів практичного реформування системи оподаткування фінансової діяльності банківських установ. Реформування механізмів податкового регулювання підтверджується необхідністю посилення протекціоністських методів, які в усьому світі практикуються як виняткова і тимчасова міра державної політики.

Література

1. Про банки і банківську діяльність. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
2. Д'яконова І. Пошук стратегії розвитку банківської системи України в умовах глобалізації фінансових ринків/ І. Д'яконова. // Вісник НБУ. - 2008. - №2. - С. 26-31.
3. Оподаткування банків: навчальний посібник/ І.В. Сало, І.І. Д'яконова, Н.Г. Євченко. – Суми :Університетська книга, 2010. – 208 с.

Демянчук М.А.

кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры
экономики и моделирования рыночных отношений

Гуцул А.Г.

студент 2 курса направления подготовки «Финансы и кредит»
Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ СТРАХОВАНИЯ КРЕДИТНЫХ ПРОГРАММ ДЛЯ МАЛОГО БИЗНЕСА

Малый бизнес имеет ограниченный доступ к финансовым и денежным рынкам. Одним из важных источников инвестиционных ресурсов для них является предоставление банками кредитов. Кредит на данный момент является опорой современного рынка, неотъемлемым элементом рыночного развития.

Проблемой страхования кредитов малого бизнеса посвящены научные